καθαρέβουσας ἔχοντας στὴ λογοτεχνία ἀντιπρόσωποις μερικοὺς παλιοὺς καθηγητὲς ποὺ βρίσκαν καὶ βρίσκουν ἄσυλο στὶς φημερίδες, σὲ διάφορες εἰδικὲς ἐκδοσες καὶ ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ τοὺς φιλοξενοῦνε στὰ περιοδικὰ ποὺ ἀκολουθοῦνε δρόμο συμβιβαστικό.

★

Σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση βρισκότανε ἡ νεοελληνικὴ λογοτεχνία στὸ τέλος τοῦ περασμένου αἰῶνα, ἕνας ἀγῶνας ποὺ εἴτανε χρονῶν, ἔδωσε καλὰ ἀποτελέσματα, ἡ ἀλυσσίδα ποὺ τοὺς ἔδενε μὲ τὴν ἐπάνοδο στὴν ἀρχαία σπάστηκε καὶ ἐκείνη· οἱ περσότεροι δημοσιέβουν σὲ καθαρέβουσα καὶ μαζὶ μ' αὐτοὺς τὸ μεγαλήτερο μέρος τοῦ καθημερινοῦ τύπου μένει ἴσα μὲ σήμερο πιστὸ στὶς «ἱερὲς παράδοσες»· πολλοὶ ὅμως πάρα πολλοὶ Ἕλληνες φωνάζουν μαζὶ μὲ τὸν Καμπύση· «Τὸ βάρος τῶν προγόνων μας εἶναι πολὺ πολὺ μεγάλο...Νὰ κάνω τίποτε δὲν μπορῶ γιατ' εἶμαι ἀπόγονος τοῦ Εὐριπίδη...Γκρεμίστε τὴν ἱστορία...σκίστε τὰ βιβλία, θάψτε τὴν παράδοση, νὰ ζωντανέψω λίγο, ν' ἀνασάνω λίγο, να γίνω κ' ἐγὼ κομάτι ἄνθρωπος, νὰ μὲ κοιτάζουν καὶ μένα καὶ νὰ λένε: Εἶναι Ρωμιός!... Ὤ! ἂς πάψω πιὰ ν' ἀκούω: Εἶναι ὁ ἀπόγονος τῶν Ἑλλήνων !!»

Στὶς ἀρχὲς τοῦ XX αἰῶνα ποὺ ἐπὶ τέλους δημιούργησε μιὰ κατάσταση πιὸ ὑποφερτὴ γιὰ τὸ ξετύλιγμα τῆς νεολληνικῆς λογοτεχνίας, σημειώθηκαν μερικὰ λυπηρὰ γεγονότα, ὅπως εἶναι οἱ ταραχὲς γιὰ τὴ μετάφραση τοῦ Ἐβαγγέλιου στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ (καὶ ὅπως βεβαίωσαν μὲ ἔκφρασες πολὺ χυδαῖες) καὶ γιὰ τὴ μετάφραση τῆς Ὀρέστειας τοῦ Αἰσχύλου.

(Στ' ἄλλο φύλλο τελιώνει)

ΜΙΧ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΔΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΠΕΤΡΟΚΑΡΑΒΟ

Τὸ κακόμοιρο τὸ καραβάκι· πῶς ἐσώθηκε στὸν κόρφο τοῦ Νησιοῦ εἶναι θᾶμα· μήτε σκοινὶ δὲν τοῦ ἄφησε ἡ Λεόνα· τὄφεραν, ὅπως εὑρέθηκε, τὰ κύματα στὸ ἀκρογιάλι καὶ νὰ το στὸν κάβο· μήτε ἑκατὸ ὀργιὲς μακριά. Ἄχ, ἐσώσανε τὴ ζωή τους; καὶ τὸ σκαφος ; τὸ χάνουνε καὶ στὴ στεριὰ θὰ γίνουν τρίψαλα. Ἅγιε Νικόλα ! Σῶσέ το· χωρὶς ἄλλο θάν τήνε πάθουν· βάηθα τους...

Νύχτα, ποῦ οἱ ἀφροὶ καὶ τὸ φεγγαράκι ἔδειχναν ὅλα τἀκρογιάλια. Ὁ καπετάνιος, ἕνα θεοπαλλήκαρο, ὁ λοστρόμος ἕνας γερόλυκος, οἱ ὀχτὼ ναῦτές του παλληκάρια θαλασσοθρεμένα. Μεσάνυχτα· ἐρημιὰ στὸ νησί· μήτε κοκκόρου λαλιά· δὲν τοὺς ἔφερεν ἡ τύχη κατὰ τὸ λιμάνι, κατὰ τὰ σπίτια· τρεῖς ὧρες μακριὰ· κατὰ τὸν πουνέντε. Ἔτσι τὸ ἤθελε ὁ Καιρός. Μεσάνυχτα· ἀπελπισμένοι τὸ κοίταζαν τὸ νησί· ἄχ ! κανένας δὲν τους γλυτώνει...

Ὁ Καπετάνιος, τὸ θεοπαλλήκαρο, σκύβει κατὰ τοὺς ἀφροὺς· γύρω βλέπει κάτι σὰ φώκιες, σὰ δελφινάκια. Σταυροκοπιέται. Δὲ βγάζει μιλιά· λὲς ἔγινε κερί· τρόμος τὸν ἔπιασε. Τί νέαι τὰ ζωντανὰ τῆς θάλασσας ; Ἐκεῖ ἀκούνητος ἐκοίταζε...

Καὶ ἀκούνητος ἐκεῖ τοῦ φαίνεται πῶς ἄκουσε γυναίκας φωνές. Κάποιο τραγούδι τώρα γλυκὸ τὸνε καρφώνει. Πῶς νὰ στρήψει τὸ κεφάλι του κατὰ τοὺς ναῦτές του; πέτρα, μάρμαρο. Κλαίει ὁ δύστυχος, κλαίει· καὶ ἀκούει τὶς γλυκώτατες φωνὲς τὶς γυναίκειες γύρο στὸ καράβι· καὶ θέλει νὰ κουνηθεῖ, μὰ δὲν ἐμπόραγε μήτε τὸ μάτι νὰ στρήψει.

Εἴταν μεσάνυχτα. Τριγύρω ἀκόμη τέτοια ὥρα, γύρο στὸ πετροκάραβο πολλοὶ περνῶντας μακρυάθε ἀκοῦνε κάτι σὰν ἀναστεναγμοὺς, καὶ κάτι σὰν γλυκόφωνα τραγουδίσματα. Σταυροκοπιοῦνται· ἀμίλητοι καὶ περνοῦνε οἱ θαλασσινοί : εἶναι μεσάνυχτα.

Τὸ κακόμοιρο τὸ καραβάκι· τἀγριοπερίστερα κ' οἱ γλάροι τώρα τὸ χαίρουνται καὶ στὴν παντοτινὴ φωλιά τους ταιριάζουν τὰ παιγνίδια τους μὲ τῆς θάλασσας τοὺς ἀφροὺς, ποὺ, λὲς, καὶ τοῦτοι κάτασπρα πετούμενα, φέρνουνε τὰ χαιρετίσματα στοὺς πέτρινους ταξιδιῶτες, τοὺς ἀγύριστους τοῦ Πετροκάραβου μαρμαρωμένους θαλασσινούς...

Τὸ κακόμοιρο τὸ καραβάκι.

Σπέτσες ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΑΣΟΦΕΣ ΣΚΕΨΕΣ

Λένε οἱ σοφοὶ ποὺ ξέρουνε τοῦ κόσμου τὰ μυστήρια,
Πῶς τἀστεροῦλια τοὐρανοῦ ποὺ λάμπουν χίλια μύρια
Κοπαδιαστὰ καὶ χώρια τὴ νύχτα ἀπὸ ψηλά,

Πῶς εἶναι κόσμοι σὰν κι αὐτὸν ποῦ κατοικοῦμε τώρα
Μὲ θάλασσες καὶ μὲ στεριὲς τὸ ἴδιο σὰν καλήφρα,
Τὸ ἴδιο κι ἀπαράλλαχτα μὲ τὴ δική μας Γῆς.

Καὶ λένε, πρᾶμμα ἀπίστεφτο αὐτοὶ οἱ γραμματισμένοι,
Πῶς οἱ πλανῆτες τοὐρανοῦ εἶναι κατοικημένοι
Μὲ ζῶα, μὲ ψάρια, μὲ πουλιὰ καὶ μὲ ὄντα σὰν κι ἐμᾶς.

Ὅμως ἐγὼ τί νὰ σᾶς πῶ, μὲ τὸ μικρὸ μυαλό μου
Καὶ μὲ τὰ λίγα γράμματα ποὔμαθα στὸ χωριό μου,
Ὅσο νὰ θέλω δὲν μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω αὐτό.

Γιατὶ μπορῶ νὰ φανταστῶ πὼς κατοικοῦν λεοντάρια,
Γαϊδάροι, σκύλοι, πρόβατα, πετούμενα, μουλάρια,
Κροκόδειλοι, σκυλόψαρα καὶ κάθε ἄλλο ζῷ,

Μὰ πλάσμα σὰν τὸν ἄνθρωπο, γρουσούζικο, χαμένο,
Φτωχοκουτοπερήφανο, σαχλὸ καὶ φαντασμένο
Σδλη τὴν πλάση ἀδύνατο τὸ ταῖρι νὰ βρεθῇ.

Πειραιάς, Μάρτης 1906.

Γ. Σ. ΖΟΥΦΡΕΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα δρ. 10. – Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10

20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ : Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιόδρομου (Ὀφθαλμιατρεῖο), Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μαγωλακάκη (Πλατεῖα Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλή).

Ἡ συντρομὴ πληρώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἑνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΜΑΤΑ

Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ

τῶν ἀνωφελῶν βιβλίων» τοῦ κ. Βικέλα ἀρχίζει νὰ γίνεται «Σύλλογος νῶν ὠφελίμων πράξεων», ἀφοῦ στὸ Σύλλογο αὐτό, ἢ σωστότερα στὸν Πρόεδρό του καὶ στὸ Γραμματέα του θὰ χρωστάει, φαίνεται, τὸ Ἔθνος τὸ Γυμναστικὸ Σκολειό, ἢ Ἰνστιτοῦτο, καθὼς τὸ λένε, ποὺ θὰ γίνει μιὰ μέρα μὲ τὶς χιλιάδες τοῦ Ρόστοβιτς καὶ τοῦ Τσανακλῆ. Ἔτσι τουλάχιστο μᾶς τὰ δηγήθηκε τὰ πράματα ὁ Δροσίνης στὴν «Ἑστία» τῆς Τετράδης καὶ δὲ μᾶς ἐμποδίζει τίποτε νὰν τὰ πιστέψουμε καθὼς τὰ διαβάσαμε. Ὁ ὑπολοχαγὸς τοῦ Πυροβολικοῦ κ. Τηλ. Καράκαλος συνέλαβε — ὁ Θεὸς νὰ μᾶς συχωρέσει γιὰ τὴ λέξη — τὴν ἰδέα· ὁ κ. Βικέλας κι ὁ κ. Δροσίνης βαλθήκανε νὰν τὴν πραγματοποιήσουνε· ὁ δικηγόρος κ. Ἀθανασάκης τῆς Ἀλεξάντρειας ἐνέργησε νὰ βρεθοῦν οἱ δωρητὲς· καὶ οἱ κκ. Ρόστοβιτς καὶ Τσανακλῆς δώσανε πρόθυμα τὸν παρά τους.

μπροστά του καὶ γύρισε στὴν πατρίδα. Ἔπειτα καὶ τὸ σπίτι ἦταν δικό του ἀκόμα κι ἀμα ἦρθε, τὸ πῆρε ἀπὸ τὴ θυγατέρα του ποῦ τῆς τὄχε ἀφήσει ἡ μάννα της φεύγοντας. Ἀπὸ τὰ ἄλλα ἦταν σὰν κεῖνος ποῦ ὅ,τι εἶχε τὸ φοροῦσε, κλέφτη δὲ φοβοῦνταν. Κ' ἔτσι ἐνῶ ὅταν εἶχε φύγει κάπως κρατιοῦνταν, τώρα ἦταν μὴ χειρότερα. Ἄλλοι ἔλεγαν ἔτσι ἦρθαν, ἔτσι πῆγαν — ἀνεμομαζώματα διαολοσκορπίσματα. Ἄλλος πῶς λάβαινε κεῖνα πόκαμε ὁ πατέρας του ποῦ εἶχε δυναστέψει τὴ φτωχολογιὰ γιὰ νὰ μάσει αὐτοὺς τοὺς παράδες. Τόσα δάκρυα ἔτρεξαν γι' αὐτὸ τὸ βιό. Μονάχα, δὲ χάνονται αὐτά, θὰ πνίξουν κανέναν ἀπ' αὐτὴ τὴ γενιά. Εἶναι καταραμένα ἀπὸ τὴν Παναγία. Ὅταν ξέθαψαν τὸν πατέρα του, τὸν ηὗραν ἄλιωτον κι ὅπως τὸν εἶχαν βάλει. Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάει ! τὰ μάτια του σὰν κρεμύδια πεταμένα ὄξω, μαῦρος μαῦρος καὶ πρισμένος σὰν κατσοῦπι. Καὶ μιὰ βρῶμα ζωκόπαε ὁ τόπος.

Κι ὁ Γιώρης δὲν ἔπεφτε παρακάτω στὶς κατηγόριες γιὰ τὸν πατέρα του :

— ..... στὸ λάκκο του! Ἂν δὲ μ' ἄφηνε αὐτὸ τὸ βιό, δὲ θὰ κατάντιαγα ἔτσι τώρα, Στὸ δρόμο νὰ μ' ἄφηνε, νἄβρισκα τὸ νοῦ μοναχός μου γιὰ νὰ ζήσω.

Ὅταν ἦρθε ἀπ' ὄξω εἶχε κάτι παραδάκια. Κάθε γιορτὴ πήγαινε στὴν ἐκκλησιὰ μὲ τὰ μακριά του σαλιβάρια, ποῦ ἔπεφταν κάτω, πίσω στὰ καλάμια τῶν ποδαριῶν, στὶς ἄντζες, κι ἄφηναν σὰν ἕνα κεφάλι ἀράπικο στὴ μέση. Ὅταν περβάτασε, κεῖνο πήγαινε πότε ἀπὸ τὴ μιὰ τὴ μεριά, πότε ἀπὸ τὴν ἄλλη κ' οἱ δίπλες φαίνονταν σὰν ζαρωμένο μοῦτρο ποῦ κάνει μορφασμοὺς πότε ἀπ' ἐδῶ καὶ πότε ἀπ' ἐκεῖ. Ὅταν ἀπόλυνε ἡ ἐκκλησιά, κάθονταν ἀπ' ὄξω στὸ πεζοῦλι κ' ἔλεγε παραμύθια κ' ἱστορίες λέοντας κάθε φορά : ἔπειτα, ὕστερα, κατόπι, ποῦ τὸ πῆραν οἱ μάγκες καὶ τὸν πείραζαν.

Σὲ λίγον καιρὸν ὅμως σώθηκαν οἱ ἕτοιμες οἱ παράδες καὶ ρίχτηκε στὶς κατεργαριές. Γέλαε τοὺς ἀπλοϊκοὺς χωριάτες καὶ τσ' ἔπαιρνε ὅ,τι μποροῦσε. Μὰ καὶ τὰ ψέματα σώθηκαν.

Κατόπι ἔβγαλε σαποῦνι καὶ μὲ τὸ σακκοῦλι στὴν πλάτη ἔβγαινε στὸ παζάρι νὰ τὸ πουλήσῃ. Μὰ ὁ θεὸς νὰ τὸ κάμει σαποῦνι.

Στάχτη, λέει, καὶ ζοῦτσα ἀπὸ τὸ λιτουρδιὸ ποῦ τὴν ἔρριχναν κάτω. Κι αὐτὴ ἡ δουλιὰ δὲν πάει μπροστά. Ἀρχίνησε νὰ πουλεῖ τὸ βανταλέκι τοῦ σπιτιοῦ. Λαγίνες, τυγάνια, τέντζερες, λάμπες, σιδερικά. Ἀφοῦ πούλησε ὅ,τι εἶχε κι ὅ,τι δὲν εἶχε ἀπὸ παλιὰ στρώματα καὶ καρέκλες, ξεχαρβάλωσε τὰ πατώματα, τὰ ταβάνια, τὶς θύρες, τὰ παραθυρόφυλλα καὶ τὶς σιδεριὲς ἀκόμα. Κι ὅταν ἔμπαινες στὸ σπίτι, μιὰ δόγα πατοῦσες καὶ σηκώνονταν ἡ ἄλλη. Ὁ ἀγέρας ἔμπαινε ἐλεύτερα ἀπὸ τὰ παραθύρια ποῦ φαίνουνταν σὰ μάτια βαθιὰ χωρὶς κόρες. Μοναχὰ ὁ βιρὸς δὲν ἔπαθε τίποτα, παρ' ὅλο καὶ πλιότερο πρασίνιζε σὰν νὰ ἔπαιρνε πλιότερη γεροσύνη κ' ὁ βάλτος μεγάλωνε τοῦ βάθου. Τὰ χορτάρια πλήθαιναν. τριγύρο καὶ τὸ νερὸ ἀνάμεσά τους ἀτάραχο καὶ βουβὸ σὰ νὰ καρτέραγε κάτι μὲ τὴν ἀκουνησιά του. Κάπου κάπου κανένας μπάκακας γελοῦσε σπαραχτικα. Κι ἀντίκρυ ἡ γριὰ στριμωγμένη στὴ γωνιὰ τῆς θύρας χώνει τὸ σαγοῦνί της μέσα στὰ γόνατα καὶ κρυφοροκανίζει.

Ὁ Γιώρης ὡστόσο δὲν ἄφηνε τὴ διδαχὴ στὸ παζάρι καὶ στ' ἀργαστήρια· τώρα πῆρε τὸ στόμα του καὶ τοὺς πλουσίους ποῦ τοὺς φοβέριζε μὲ τὴν κόλαση καὶ μὲ τὴν τρέλλα.

Κρατοῦσε κάτι χαρτιὰ μεγάλα — φαίνονταν ὅτι ἦταν κομμένα ἀπὸ παλιὸ κατάστιχο — καὶ διάβαζε θεολογικὸ καὶ κατὰ τοῦ διαβόλου. Πάρε χαμπέρι καλό, κεφάλι ἄδειο καὶ λωλό· — κ' ἔτσι ἀράδιαζε παρακάτω τοὺς διαόλους ποῦ θὰ πᾶν τοὺς πλούσιους στὴν κόλαση καὶ ἄλλα. Καὶ τὰ μοίραζε πέντε παράδες τὸ χαρτί. Ἔλεγε πῶς ἕνας πλούσιος ἔκλεψε τὰ κόκκαλα ἀπὸ τὸ κοιμητήριο καὶ τἄστειλε στὸ Τριέστι γιὰ νὰ τὰ κάμουν ζάχαρη. Πότε διάβαζε ἀναφορὰ